

Softvérová studia a špatná média

Dušan Barok

(Prednáška pre seminár *Teórie interaktívnych médií*, FF MU, Brno, 12. 12. 2012.
Pozn.: čísla v hranatých zátvorkách označujú čísla strán v knihe *Evil Media*)

I. Evil Media

Teória softvéru ako kultúrneho, politického a sociálneho fenoménu nabrala za posledných desať rokov na intenzite a variabilite. Štúdie korporátneho softvéru (Manovich), deleuziánske skúmanie sietí (Galloway), "critical code" filozofia softvéru (Berry), či obrat k materialite v mediálnej archeológii (Parikka, Huhtamo, po Kittlerovi a Zielinskim) sú niektoré z pokusov vytvoriť rámec pre takéto skúmanie. Zo všetkých týchto metodológií sa ale budem venovať inej.

V druhej časti prednášky budem potom na základe tejto metodológie kontextualizovať niekoľko softvérových projektov.

Ticho

Matt Fuller a Andrew Goffey publikovali prvú verziu svojich štúdií zlých médií (*evil media*) pred piatimi rokmi na internete (<http://www.spc.org/fuller/texts/towardsevil/>) ako esej, ktorá bola neskôr publikovaná v antológii *The Spam Book*. Po tom, čo ich sada praktík a rozvitých konceptov pod súborným označením "evil media" nevyvolali prakticky žiaden viditeľný ohlas, sa rozhodli rozšíriť pôvodných 16 kapitol na 40 a zoradiť ich do knihy.

Náhľad do knihy paradoxne nenájdete na webe jej vydavateľa MIT Press, ale na Google Books a Amazone, ktoré knihu naskenovali a jej časti sprístupnili v rámci dohody s vydavateľským zväzom. Kniha vyšla už pred štyrmi mesiacmi, no doteraz som nenašiel žiadnu recenziu, dokonca ani odporúčania od kolegov na stránkach vydavateľa ako je u MIT Press v podstate pravidlom. Amazon, Google Books ani Goodreads k nej nemajú žiadnu čitateľskú recenziu, dokonca ani žiadne hviezdíčkové hodnotenie. Pričom nejde o neznámych autorov. *Evil Media* je Fullerovou v poradí ôsmou knihou z oblasti mediálnych štúdií, Goffey má za sebou niekoľko prekladov a zborníkov o psychoanalýze a kapitalizme, a spoločne editujú akademický žurnál softvérových štúdií, *Computational Culture*.

Jedinú rozvitejšiu reflexiu, ktorú som našiel, ponúka blog študentov Masters of Media v Amsterdame (<http://mastersofmedia.hum.uva.nl/2012/10/30/our-approach-to-evil-media>), ktorí síce ocenili jej neortodoxný prístup k teoretizovaniu médií, ale zhodli sa v tom, že ide o nepreniknuteľný text, dojem čoho posilnil v rozhovore Goffey, keď povedal, že pri písaní nemali s Fullerom predstavu žiadneho konkrétneho čitateľského adresáta, v zmysle voľby medzi akademikmi, študentami, či tzv. laickou verejnosťou.

Nebudem sa pokúšať o recenziu knihy, beriem ju skôr ako námet pre rozprávanie o

medialite, a o konkrétnych príkladoch softvéru, s ktorým som prišiel do viac alebo menej priameho styku a ktorý považujem za povšimnutiahodný v kontexte konverzácie o softvérových štúdiách.

Zlé médiá

Na rozdiel od zborníka *Software Studies*, ktorý Fuller editoval pred štyrmi rokmi, táto kniha rozširuje záber zo softvéru na mediálne systémy, techniky a praktiky mediácie, v ktorých vedľa a proti sebe stoja ako technické systémy, tak i idey a (zdanlivo) sociálne sily. Čo je pre čitateľov máťúce je *v akej forme a kde* autori tieto médiá lokalizujú.

Médiá sú často vnímané ako nástroje ľudských zámerov, akokoľvek pomýlených. Takéto vnímanie pracuje s predpokladom mediátora ako intermediátora, teda médiá ako transparentného kanála, sprostredkovateľa, ktorý mediuje informáciu od odosielateľa k prijímateľovi.

Fuller a Goffey majú veľmi ďaleko od chápania médií ako neutrálnych nosičov voči koncom, s ktorými prichádzajú do vzťahu. Naopak, médiá a mediáciu vysvetľujú tak, že vytvára, i keď nežiadúcu, nepriehľadnosť a hustotu vo vzťahoch, ktorých sú súčasťou. Majú vlastnú aktívnu schopnosť meniť alebo manipulovať veci alebo ľudí, s ktorými prichádzajú do styku. [5] Médiá tu sú veci.

V tomto zmysle pojem “zlé médiá” má ambíciu robiť túto problematickú, no často nepriznanú nepriehľadnosť zrejmu, situovaním sa doprostred procesov, ktorých transparentia je vnímaná ako nepriehľadnosť, ktorá sa väčšinou prejaví len ak sa veci pokazia. Nejde o to robiť túto nepriehľadnosť čitateľnou, ale ťažiť z nej užitočné účinky. V tejto metodológii nejde o kritiku interpretácie nepriehľadnosti ako transparentie, ani kritiku samotnej nepriehľadnosti, ale o pragmatiku, ktorá z týchto podmienok vyplýva.

Na rozdiel od situácie, v ktorej je objekt transparentným voči pôvodným zámerom, dostáva v rôznych podmienkach rôzne príležitosti, určitý priestor pre manévrovanie, vlastnú dynamiku alebo vývoj, ktorý mu umožňuje ohýbať a variovať seba a svoje okolie.

Poznanie ako manipulovať takéto objekty alebo procesy (a zároveň si byť vedomý svojej manipulovanosti alebo manipulovateľnosti), ako aj následkov, ktoré takáto manipulácia spôsobuje, potom do hry vnáša ďalšie otázky—časovania, priaznivosti príhodného momentu, ako aj nestálosti vzťahov medzi účastnými objektami. Takéto poznanie má možno viac formu *praktickej múdrosti, cnosti, než vedy*, a musí byť ďalej kultivované, a mediálne objekty ďalej skúmané. Čo jeden deň funguje, nemusí ďalší, je tu potrebná neustála bdelosť.

Šedé médiá

Na rozdiel od veľa iných mediálnych teórií, ktoré sa zaoberajú pohľadom sledujúceho jednotlivca, Evil Media predpokladajú človeka, ktorý je aktivovaný mediáciou bez ohľadu na to, či vedome prijíma rolu *diváka* alebo nie. Jednotlivci sú rovnako

zasahovaní takýmito médiami, či už im venujú *pozornosť* alebo nie.

Je dokonca kontraintuitívne im pozornosť venovať. Tieto médiá totiž zahŕňajú expertné systémy, workflow, databázy, leaky, administratívny softvér, siete v pozadí, teda domény, ktoré sú často akadémiou považované za nudné a tzv. laickou verejnosťou ignorované, pretože *kým fungujú, sú menej viditeľné*. Takéto “šedé médiá” (grey media), tvrdia Fuller a Goffey, sú pritom dnes rozšírenejšie a významnejšie ako tie, ktoré sa ako “médiá” javia najviac.

Ako sme hovorili, autori vnímajú mediáciu ako stavebný blok nielen softvéru, ale aj “manažérskych, psychických a manipulačných techník, a lingvistických faktorov. Médiá sú takto menej o cirkulácii znakov, ale stávajú sa aktívnymi ako hmotné, ohybné veci samé osebe.” [2]

Tieto veci sa manifestujú (*šedými*) *udalostami*, ktoré sú špecifické tým že prebiehajú na pokraji povšimnutelnosti, “na pozadí”, a sú ťažko oddeliteľné od šumu (noise): zmena konfiguračných nastavení na sociálnych sieťach zo strany užívateľa alebo operátora siete; softvérový update systému, ktorý so sebou prináša nové bugy a diery; prietok dát cez tieto diery; zmena spôsobu manažérského riadenia firmy po jej vstupe na burzu; publikovanie jej výročnej správy; prechod administratívy z jedného operačného systému na iný; zavedenie trackovacieho softvéru na webovom portáli; zmena indikátora v algoritme internetového vyhľadávača; či zmena formulácie v (predtým čo i prečítaných a odsúhlasených) zmluvných podmienkach webového portálu.

Fuller a Goffey neformulujú novú disciplínu s princípy a pravidlami, nevytvárajú kategóriu pre nepríjemné (evil) objekty, ale skúmajú spôsoby práce s množinou praktík a poznatkov v prostredí neustále sa meniacej (pre aktéra i diváka) napohľad transparentnej, no pritom ťažko viditeľnej presieťovanej mediálnej infraštruktúry. Práve jej relatívna neviditeľnosť ponúka mnohé príležitosti pre zaujímavé využitia, a priestor pre uvažovanie o *pragmatike* mediality.

Stratagém

Skúmanie zlých médií si žiada rozchod s tradíciou hodnotenia a vysvetľovania efektivity nástrojov, administratívnych praktík a spôsobov myslenia, ktorého prostriedkom je zmes technických, vedeckých a iných kategórií systematického poznania. [19]

Na rozdiel od tradície, ktorá siaha ešte ku gréckym sofistom a uprednostňovala epistemické hodnoty poznania pred porozumením technikám, je pri zlých médiách vhodnejší opačný prístup, v ktorom sa techniky nepovažujú za podriadené “poznaniu”, a ktorých porozumenie má aktívnu hodnotu samo o sebe. [19]

Fuller a Goffey diskutujú o médiách a mediácii prostredníctvom “stratagémov”, čím sa snažia presunúť pozornosť k praktikám, ktoré sa dajú len ťažko vysvetliť vedeckou aplikáciou technických princíпов, alebo ako výrazy nejakej inej konceptuálnej abstrakcie. Nemajú za cieľ konštruovať pravdivostné celky, ale ponúkať praktický

výskum spôsobov operovania a konania v konkrétnych prípadoch, ako i následkov, ktoré z nich plynú.

Stratagematické operácie tvarujú širšie prostredia, ktorých sú súčasťou. Zavedenie optimálneho času čakania v nemocnici, alebo použitie iných výkonnostných indikátorov podnieti inštitúciu, aby presunula zdroje na predídenie rizika poklesu v rebríčku nemocníc s najnižším čakaním; používanie cenového mechanizmu na školách mení študenta na konzumenta v líniách trhovej logiky; z čoho všetko môže byť chápané ako náhodný bočný efekt, ktorý má ale zároveň *svoje využitie* [20].

Stratagémy spolu nevytvárajú systém, nie sú navzájom koherentné na to aby vytvorili stratégiu. Sú skôr operatívnymi konštruktami, ktoré za určitých okolností fungovali, a môžu byť znova adaptované a použité, hoci za iných okolností môžu zlyhať, zrútiť sa, alebo so sebou priniesť katastrofu. [21]

V tomto je ich projekt realistický, na rozdiel od platónskeho esencializmu abstraktných ideí. Nadväzuje na deleuziánsko-guattariovské odmienutie neutrálneho uhlu pohľadu, zaujatého už Machiavellim v jeho *Princovi*.

Metodológia

Takýto prístup k médiám kultivuje istú eticko-estetickú vnímavosť voči spôsobom manipulácie a experimentovania s objektami (digitálne artefakty a praktiky, manažment poznania, softvérový dizajn, ale aj teórie a poznanie), a to cez prizmu produkcie mocenskej dynamiky, ktorá sa *vzdáľuje od etiky a estetiky*, ktoré implicitne alebo explicitne prijímajú *pohľad diváka* [21]. Predpokladá totiž, ako sme už hovorili, že človek je aktivovaný mediáciou bez ohľadu na to, či vedome prijíma rolu diváka alebo nie. A odmieta predpoklad, že pohľad diváka je najvhodnejšia pozícia, z ktorej možno porozumieť operovaniu médií [2]. To nás stavia do otvorenej, experimentálnej pozície, ktorá je problematická z oboch hľadísk, etického aj estetického. Autori túto pozíciu zaujali aj pri písaní samotnej knihy, ktorá nie je určená žiadnemu imaginárnemu publiku, no a čitatelia, ktorí s ňou prišli do styku ju nepriamo označili za nihilistickú.

II. Stratagematické projekty

Ako som, i keď možno nie veľmi zrejme, naznačil, samotná kniha *Evil Media* je konzistentná s tým o čom píše. Je šedá, nezrozumiteľná, atď. Nie, nie, to nemám na mysli :) Jej autori navrhujú 40 stratagemických spôsobov práce v šedej realite zlých (“špatných”) médií. S jednotlivými stratagémami sa môžete zoznámiť v článku, prípadne knihe, ja sa im teraz nebudem podrobne venovať, ale pokúsím sa identifikovať stratagemické aktivity v niekoľkých projektoch operujúcich v prostredí sieťových médií, z ktorých vám možno niektoré nie sú cudzie.

The Public School, Aaaaarg

Rád by som chvíľu hovoril o distribuovanej samovzdelávacej iniciatíve The Public School (<http://thepublicschool.org>). Funguje jednoducho. Ľudia navrhujú semináre

sústredené okolo konkrétnych textov (reading groups), ale aj workshopy a iné akcie. Venujú sa mestu, gentrifikácii, politickej ekonómii, filozofii, mediálnej teórii, atď. Škola operuje bezplatne, nevyberá sa vstupné.

Môže to pôsobiť tak, že iniciatíva má jednoduché a dobre formulované pravidlá a funkčný *content management system*, keďže sa šíri po celom svete. Semináre sa konajú naozaj na rôznych miestach, no v skutočnosti nejde ani tak o efekt zvolenej manažérskej stratégie alebo užívateľskú prístupnosť rozhrania, ale stojí za nimi vždy jednotlivec alebo úzka skupina ľudí, ktorá má osobné prepojenie na zakladateľov školy. Čo ale, a to sa pôvodne nepredpokladalo, má sociálnotvorný a transformatívny efekt je, že členstvo väčšiny účastníkov Public School na inom webovom portáli, ktorý operuje v podstatne šedšej zóne.

Aaaaarg funguje ako archív textov skenovaných a pridaných užívateľmi, a ktoré sú potenciálnou učebnou literatúrou pre Public School. Copyright-necopyright. Dovolím si povedať, že drvivá väčšina verejných a súkromných škôl a učebných programov má podobný archív PDF súborov, ktorý je pre verejnosť, nehovoriac o publikujúcej verejnosti, uzavretý. Na Aaaaarg je naopak možné sa jednoducho zaregistrovať. Čo silno mení podmienky jeho operovania. História sťažností od niektorých vydavateľov tlačí operátorov portálu k stratagemickým praktikám.

Boli realizované vždy ako reakcia alebo predtucha ohrozenia. Už samotné zavedenie registrácie, vystupovanie operátorov pod pseudonymami, presun na iný hosting spojený so zmenou doménovej adresy a ukrytím kontaktných údajov na majiteľa domény, obmedzenie sťahovania súborov priamo zo servera pre nových užívateľov atď. Pre komunitu, ktorá operuje v sivej zóne, je napríklad táto situácia nočná mora: <http://aaaaarg.org/discussion/43625/google>. Operátori média sú nútení neustále sa adaptovať novým podmienkam, ktoré sa menia i následkom takýchto “šedých udalostí” (nikto nevie ako dlho boli tieto texty cez Google prístupné).

Beztak, pri troche fantázie by sa dalo povedať, že súbor týchto techník je v podstate obvyklou stratégiou pre podobné online komunity, ktoré zdieľajú hudbu, film, knihy či softvér. Rozdiel je v tom, že operátori Aaaaargu mimo tohto portálu vystupujú verejne, a pod svojím menom, zapájajú sa do aktivít TPS, dávajú rozhovory, atď.

K stratagemickým taktikám ich tlačia napríklad situácie kontaktu alebo konfrontácie s vydavateľskými médiami. Jeden príklad. Pred dvoma rokmi na výstave kníh NYC Art Book Fair bol Aaaaarg pozvaný časopisom Filip do ich stánku, kam si priniesli skener a obchádzali iných vydavateľov s prosbou o požičanie kníh na naskenovanie. Taktiež posielali ľuďom PDF knihy, ktoré si vypýtali. Možno nie prekvapujúco, väčšina z tisícok návštevníkov o Argu predtým nepočula. Niekoľkodňová intervencia bola samozrejme svedkom viacerých produktívne trápnych debát (napríklad či tam je operátor Argu, alebo kde je lokalizovaný server).

Že takéto praktiky do istej miery fungujú, možno pozorovať na príklade “najproblémovjšieho” vydavateľa čo sa sťažností týka, Verso Books, ktorý paradoxne vydáva najmä tituly radikálnej lavice. Čo sa stalo, sťažnosti utíchli, keď Verso zamestnali ako svojho PR-istu človeka, o ktorom neskôr vysvitlo, že písal o Aaaaargu

svoju dizertačnú prácu, a chápal, že vydavatelia bojujú s veternými mlynmi.

The Pirate Bay

Asi najúspešnejší projekt z hľadiska dlhodobej operability v hostilných podmienkach, je The Pirate Bay (TPB). Nebudem sa teraz venovať podrobnostiam, ktoré viedli operátorov od presúvania serverov, k proxy riešeniu v rámci ktorého našli záštitu priamo na serveroch švédskej Pirátskej strany umiestnených v protiatómovom kryte v blízkosti Štokholmu, ďalej k multiplikácii a zrkadleniu archívu na iných serveroch naprieč doménovým spektrom, k prechodu trackera z torrentov na viac decentralizované tzv. magnet linky, až k aktuálnemu, možno nadnesenému, ale nie pomýlenému špekulovaniu o presune hostingu mimo zem, do vzduchu, prostredníctvom drónov.

Čo v prípade TPB spomeniem, je dlhodobý operačný tlak copyright priemyslu na iné prístupové kanály, a konkrétne na Google ako predpokladanú zásadnú vstupnú bránu k obsahu na weboch TPB. V záujme vynucovateľov autorského práva je tu zilegálnenie samotných odkazov na obsah, na ktorý sa vzťahuje copyright. V záujme vyhľadávačov, ako v prípade Google, je naopak nespájať svoje meno s cenzúrou a držať si obraz služby, ktorá ponúka objektívny prehľad internetu, čoho ikonou je ich PageRank algoritmus. Google dlho praktizoval pretváрку (dissimulation) o čistej matematickej objektivite PageRanku, ktorá roky fungovala ako hlavný argument, kedy “evil” v kréde firmy “Dont be evil” bol spájaný práve s cenzorovaním, a nie presadzovaním copyrightu. Tlak copyright priemyslu ho ale donútil začať flexibilne leakovať jeho operovanie s rôznymi indikátormi korigujúcimi zoradovanie výsledkov vyhľadávania. Úpravy a zaradovanie nových takýchto indikátorov je emblematickým “šedým” mediálnym eventom, ktorý sa odohráva pred zrakom istej množiny ľudí, no uchádza pozornosti zvyšnej populácie, napriek tomu, že je nimi priamo zasiahnutá. Samotné používanie takýchto indikátorov dáva Googlu priestor pre flexibilné prispôbovanie sa rýchlo sa meniacemu prostrediu internetu (nedávno napríklad zaradenie tweetov do výsledkov v realtime), čo je samo o sebe *stratagemická* prax. V auguste Google oznámil, že začína brať DMCA takedown notices ako jeden z takýchto indikátorov, takže stránky s obsahom, ktorý je v rozpore s americkým autorským právom bude zaradený vo výsledkoch nižšie. Mesiac na to sa objavila správa, že TPB bol zaradený na blacklist, takže sa neobjavuje v autocomplete výsledkoch (<http://torrentfreak.com/google-adds-pirate-bay-domains-to-censorship-list-120910>). PirateBay, v ktorého záujme je zvyšovať počet zobrazení svojich stránok s vloženou reklamou, sa v reakcii na to formuloval do pozície priameho konkurenta Googlu, vyhľadávača, ktorý má iba iné metódy a odkazy. To, že ľudia nebudú torrenty hľadať cez Google, ale priamo cez ich vyhľadávač na stránke im zvyšuje prevádzku. (<http://thepiratebay.se/blog/220>)

Možno poznáte osudy pôvodných architektov TPB, tu je na mieste si všimnúť, že tracker a portál ich “prežil”, čiže ich stratagémy boli úspešné natolko, že funguje ďalej aj bez nich.

Wikileaks

(http://thepiratebay.se/torrent/5723136/WikiLeaks_insurance)

To môže byť pravda aj v prípade Wikileaks. Assange zverejnil “insurance file”, súbor, ktorý visí na TPB a ku ktorému má heslo okrem neho ešte ktosi, kto ho zverejní v prípade ak sa Assangeovi niečo stane. To je veľmi klasický taktický manéver, ktorý v tomto prípade, aj vďaka jeho multiplikovanosti a omniprezenzii vďaka distribúcii cez BitTorrent na tisícoch počítačov okolo sveta (po dvoch rokoch ho navyše stále verejne zdieľa okolo stovka z nich) naberá na explozívnej sile. Nie veľa ľudí vie, čo súbor obsahuje, no veľmi veľa vie, že existuje. Otázne je, do akej miery mohol Assange predvídať, čo sa s ním stane. Kým má však prístup k internetu, môže manipulovať podmienky.

Už minimálne raz mu pôvodný zámer nevyšiel, čo ho viedlo k sérii stratagemických operácií, z ktorých mnohé poznáme z médií. Pôvodným zámerom Assangea bolo zverejňovať kompromitujúce dokumenty na – Wikipedii, najväčšej databáze poznania a jednom z najnavštevovanejších webov na svete. To je možno nie tak známa story. Pár dní po spustení zverejňovania Cablegate, teda dokumentov z americkej diplomacie, sa na účte WL objavil tento tweet: “Wikileaks' now twice as known as well known as 'Wikipedia' according to Google.”
(<http://twitter.com/wikileaks/status/11002485711835136>)

Čo ma toho času veľmi zaujalo a pustil som sa do skúmania odpovede na otázku, čo má WL spoločné s WP. Nebudem to rozvádzať do podrobností, takže iba v skratke. Prvé spojenie vyplynulo z archivovanej stránky Wikileaks, keď ešte používali systém Mediawiki, na ktorom beží aj Wikipedia.
(<http://replay.web.archive.org/20070928101508/http://wikileaks.org/wiki/Wikileaks:About>)

Tam relatívne nová iniciatíva špecifikovala svoj cieľ vytvoriť “uncensorable version of Wikipedia for untraceable mass document leaking and analysis”, ku ktorému sa Assange hlásil aj na verejných vystúpeniach. Jedna vec, s ktorou sme asi všetci zoznámení je dôvod, prečo považoval leaky (úniky) tajných dokumentov za spôsob rozkladu korumpujúcich skupín, pričom leaky sami o sebe sú stratagematickými operáciami, v ktorých sa stretáva veľké množstvo parametrov, ktoré nemajú len softvérovú aplikáciu, ale aj spôsob manažmentu, administráciu veľkého množstva materiálov, štúdium práva, atď.

O súvislosti medzi WL a WP viac vypovedá toto video:
<http://www.youtube.com/watch?v=wBENljZ-f8>

Assange teda naznačuje, že pôvodne bola jeho médiom pre spracovanie a publikovanie dokumentov práve Wikipedia. Narazil však na jej pravidlá, ktoré ani po dlhej a ostrej emailovej výmene s Jimbom Walesom, komunita odmietla zmeniť. Pravidlá sa dajú zhrnúť do troch bodov, ktoré možno poznáte. Články musia byť písané z “neutrálneho hľadiska”, ktoré obnáša “férovú, proporčnú a nestrannú” reprezentáciu hľadísk uverejnených v “spoľahlivých zdrojoch”; ďalej materiál musí byť overiteľný v “spoľahlivých zdrojoch”; a nakoniec, články nemôžu obsahovať “pôvodný výskum”, inými slovami, do encyklopédie môže byť zahrnutý iba materiál publikovaný v “spoľahlivých zdrojoch”. V krátkosti, Wikipedia čerpá výhradne z “spoľahlivých

zdrojov”, ktoré zahŕňajú akademické publikácie, publikácie “rešpektovaných vydavateľstiev” a mainstreamové médiá. To, že táto sada pravidiel okolo seba produkuje nespočet rôznych taktík, stratégií a stratagémov rôznych subjektov, ktoré sa na ňu snažia dostať určitý obsah, netreba pripomínať.

To ale tiež znamená, že obsah, ktorý je na Wikipedii kandidátom na zmazanie, je naopak, základným materiálom, s ktorým pracuje Wikileaks. Materiál je písaný z hľadísk určitých záujmových skupín, jeho zdroje sú anonymné a overiteľné spravidla tiež iba anonymne, a je predtým spravidla verejne nepublikovaný.

Čo sa ale nakoniec Wikileaks, že ich dáta, informácie a články sa nakoniec, prostredníctvom mediálneho boomu, na Wikipediu nakoniec dostali.

Záver

Ciele týchto troch projektov sú rôzne, no spája ich vôľa prežiť v presieťovanom mediálnom priestore, v ktorom figurujú rôzne fungujúce mocenské systémy, a v ktorom je experimentovanie so stratagémami často otázkou prežitia.